

San Söz

Woyzeck ve Doktor - Georg Büchner

Georg Büchner'in yazıları, Alman edebiyat çevreleri tarafından, yazıldıktan sekiz sene sonra keşfedildi; Alman tarihi de edebiyatın birkaç sene gerisinden gelerek ulaştı bu eserlere. Strassburg'lu bir tıp hekimi Büchner, yirmi dört yaşında Zürich'te tifüsten ölmeden önce, kendisini bir tiyatro oyununu parçalar halinde kağıda dökmeye adanmıştı. Oyun, Birinci Dünya Savaşı'na dek okunmadı ve sahneye konulmadı. Savaş esnasındaysa, çağdaş tiyatronun en önemli parçalarından biri haline geldi. Aşağıda okuyacağınız sahnede, Nazilerin ilk örneklerinden biri olan doktor, üç aydır bezelye diyeti yaptırdığı Woyzeck'i, doğanın çağrısına uyduğu ve saat başı topladığı idrar kolleksiyonunu bozduğu için azarlamaktadır. Değişim geçirerek yücelen bireyle ilgili cümleler, kuşkusuz oyunun en vurucu bölümlerindendir, çünkü asıl makineleşmiş olan Woyzeck değil, doktorun kendisidir.

DOKTOR: *Bu da ne demek oluyor, Woyzeck? Bir de sözüne sadık bir adam olduğunı söyledin, öyle mi?*

WOYZECK: *Anlayamadım, doktor?*

DOKTOR: *Seni gördüm, Woyzeck. Sakağa salıverdirdin çişini, bir köpek gibi duvara işedin! Hem de günde üç groschen kazanmana rağmen! Yanlıs, Woyzeck, çok yanlıs. Dünyanın civisi çıkmış, civisi!*

WOYZECK: *Ama doktor, çok sıkışmışım, doğanın çağrısına karşı kayamadım!*

DOKTOR: *Çok sıkışmış, doğanın çağrısıymış! Doğa mı? Ben sana mesanenin sfinkter kasının kontrol edilebileceğini kanıtlamadım mı? Doğaymış! Woyzeck, insanoğlu özgürdür, insanlık değişim geçirerek yücelmiş, özgürlüğe dönüşmüş bireydir. Mesanesini kontrol edemiyormuş! (Başını sallar ellerini arkasında kavuşturur, aşağı yukarı yürümeye başlar.) Bezelyelerini yedin mi, Woyzeck? Unutma, bezelyeden başka yemek yok, yoksa Tanrı yardımcın olsun! Bilimde bir devrim yaratılacak ve bu devrimi doruklara çıkaracak olan da benim! Üzde bir üre, amonyum, hidroklorür, peroksit.... Woyzeck hatırım için bir kere daha küçük su dökebilirsin, değil mi? Paravanın arkasına geç de bir dene.*

WOYZECK: *Yapamam, doktor.*

DOKTOR: *(Niddette): Ama duvara işemeyi biliyorsun, elimde yazılı anlaşıma var, işte burada, bak, üzerindeki senin imzan! Seni gördüm, kendi gözlerimle gördüm. Başımı bir dakikalığına pencereden uzatmış, güneş ışığının paroksimal aksirik nöbeti yaratıp yaratmadığını kontrol ediyordum. (Woyzeck'i boğacak gibi ellerini uzatır.) Hayır, Woyzeck, öfkeli değilim; öfke sağlıksız*

bir duygudur ve bilimsel bir yaklaşım değildir. Sakinim ben, son derece sakın; nabzım her zamanki gibi 60, bunu sana en ufak bir heyecan duymaksızın söylüyorum. Aman Tanrım, kim bir insanı, bir adamı düşünmekle vakit kaybetmek, başını ağrıtmak ister ki? Karşında bir semender ölüyor olsa, hadi neyse... Hay lanet olsun Woyzeck, çişini duvara yapmamalıydın.

WOYZECK: *Bilirsiniz, Doktor, bazı insanlar böyle yaratılmıştır, mizacları böyledir. Ama Doğa'ya gelince iş değişir bilirsiniz ya Doğa...(Parmak eklemlerini çulutur.) Nasıl desem, mesela...*

DOKTOR: *Üfine felsefeye mi başladın, Woyzeck!*

WOYZECK: *(Sır vermiş gibi): Doktor, her zaman önümüzde sereserpe olmasına rağmen aslında saklanan Doğa'nın bir an için gözünüze iliştiği oldu mu? Kimi zaman günün ortasında, güneş en tepedeyken, dünya alev alev yanıyormuş gibi görünürken, korkunc bir ses kulaklarında yankılanmaya başlıyor.*

DOKTOR: *Woyzeck, sen de bir aberasyon belirtisi var!*

WOYZECK: *(parmağını burnuna koyar): Mantarlar, Doktor, hepsi mantarlarda gizli. Toprakta büyürken nasıl şekiller oluşturdularını fark ettiniz mi hiç? Ne söylediklerini bir çözebilseydik.*

DOKTOR: *Woyzeck, şahane birşey bu, ikinci derece aberasyon belirtileri gösteriyorsun, oldukça renkli bir vaka hem de. Bir ikramiyeyi hak ettin, Woyzeck. İkinci derecenin belirtileri şunlardır; kişiye mahsus saplantılar haric genel olarak rasyonel düşünceler. Günlük hayatında bir değişiklik olmadı, değil mi? Subayını hata tıraş ediyorsun değil mi?*

WOYZECK: *Evet, efendim.*

DOKTOR: *Bezelyelerini yiyorsun?*

WOYZECK: *Emrettiğiniz gibi istikrarlı yaşıyorum, Doktor. Paraları da karuma veriyorum.*

DOKTOR: *Vazifelerini yerine getiriyor musun?*

WOYZECK: *Evet, efendim.*

DOKTOR: *Enterasan bir vakasın, Woyzeck. Böyle devam edersen sana bir ikramiye verilecek. Nabzunu uzat bakayım. İyi! ("Beim Doktor", Woyzeck, 1836-1837, Münih'te sahneye konulan ilk gösteriden, 1913)*

Kaynak: "Kütüphanedeki Beden" Edebi Bir Modern Tıp Antolojisi, Derleyen: Dain Bamforth, Çeviren: Begüm Kovulmaz, Agora Kitaplığı, 2004